

יכוֹן בְּקִרְיָתָא שֶׁהָא פְּסוּקִים אֵלּוּ שֶׁהֵם כְּנֻגַד ׀ דְּמִילּוּי יוֹד דְּשֵׁם ב"ן לְהַשְׁאִיר בּוֹ הָאֵרָה מְתוּסַפֵּת נִשְׁמָה שֶׁל שַׁבַּת שֶׁעֲבָרָה

א וּמִלֵּיל יָי עִם מֹשֶׁה לְמִימְרֵ: ב מִלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימְרֵ אֲתָתָא אֲרִי תַעֲדִי וּתְלִיד דְּכָר וּתְהִי מְסַבָּבָא שְׁבַעַת יוֹמִין כְּיוֹמֵי רְחוּק סוּבְתָה תְּהִי מְסַבָּבָא: ג וּבִיּוֹמָא תְּמִינָאָה יִגְזֹר בְּסָרָא דְּעַרְלָתִיָּה: ד וּתְלָתִין וּתְלָתָא יוֹמִין תִּיַּתֵּב בְּדָם דְּכּוּ בְּכָל קוּדְשָׁא לָא

יב א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ב דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיֵּלְדָה זָכָר וּטְמֵאָה שְׁבַעַת יָמִים כִּימֵי נְדַת דֹּוּתָהּ תִּטְמָא: ג וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשָׂר עַרְלָתוֹ: ד וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשָׁת יָמִים תֵּשֵׁב

12 (1) And the Lord spoke to Moshe, saying, **(2)** Speak to the Children of Israel, saying, When a woman conceives and gives birth to a male, then she will be impure for seven days, just like [the impurity of] the days of her menstrual flow, she will be impure. **(3)** And on the eighth day, his foreskin will be circumcised. **(4)** And for thirty-three [more] days, she will remain in the blood

RASHI

רש"י

12 (2) When a woman conceives — *Rabbi Simlai has taught: "Just as in the Creation of the world, man was created after all domestic animals, wild animals and birds, so too, the law [concerning the purity] of man is stated after the law [concerning the purity] of domestic animals, wild animals and birds."* (*Vayikra Rabbah 14:1*) **When [a woman] conceives** — [These words are seemingly superfluous, for the verse could have said, "When a woman gives birth to ...". However,

(ב) אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ. אָמַר רַבִּי שְׁמַלְאִי: בְּשֵׁם שְׂיִצִּירְתּוֹ שֶׁל אָדָם אַחַר כָּל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף בְּמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, כִּף תּוֹרְתּוֹ נִתְפָּרְשָׁה אַחַר תּוֹרַת בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף: כִּי תִזְרִיעַ. לְרַבּוֹת שְׁאֵפְלוּ יֵלְדָתּוֹ מְחוּי, שְׁנִמְחָה וְנַעֲשֶׂה כְּמִין זָרַע, אִמּוֹ טְמֵאָה לָדָה. כִּימֵי נְדַת דֹּוּתָהּ תִּטְמָא. כְּסֻדָּר כָּל טְמֵאָה הָאֲמוּרָה בְּנִדָּה, מִטְמֵאָה בְּטְמֵאֵת לָדָה, וְאֵפְלוּ נִפְתַּח הַקֶּבֶר בְּלֹא דָם: דֹּוּתָהּ. לְשׁוֹן דְּבַר הַזָּב מְגוּפָה. לְשׁוֹן אַחֵר: לְשׁוֹן מְדוּדָה וְחֵלִי, שְׁאִין אִשָּׁה רוֹאֶה דָם שְׁלֹא תַחֲלָה, רֵאשָׁה וְאִבְרִיָּה כְּבָדִין עֲלֶיהָ: (ד) תֵּשֵׁב. אִין "תֵּשֵׁב",

they are stated] to include the case of a woman who gave birth to a crushed [fetus], i.e., [the developing fetus had matured, but had subsequently] become crushed [in the womb], resulting in a semen-like mass [that emerged]. In this case, the mother acquires the impurity of birth [just like in the case of the birth of a healthy child] (*Niddah 27b*). **Just like [the impurity of] the days of her menstrual flow** — Just as is set out in the laws of impurity concerning the menstruant woman (נִדָּה), so too, here, the woman becomes impure [and defiles others in the same way,] on account of giving birth. [And this is true,] even in the case where the womb had opened without [any issue of] blood [from it whatsoever]. דוּתָהּ — This expression denotes some "flow" [of liquid] from her body. Another explanation [of the word דוּה]: Denoting illness (מְדוּדָה) and sickness, for there is not a woman who sees [menstrual] blood, without feeling ill, her head and limbs becoming heavy for her. **(4) תֵּשֵׁב** — The word יִשְׁיֵבָה exclusively denotes staying [or remaining], as in the verse (*Deuteronomy 1:46*), "And you dwelled (וּתְשׁוּבוּ) in

תִּקְרַב וּלְמִקְדָּשָׁא לֹא תַעֲוֹל
 עַד מִשְׁלֵם יוֹמֵי דְכוּתָהּ:
 ה וְאִם נִקְוֶבְתָּא תְּלִיד וּתְהִי
 מִסַּבָּא אַרְבַּעַה עָסָר
 כְּרִיחוּקָה וְשִׁתִּין וְשִׁתָּא יוֹמִין
 תִּיתֵב עַל דָּם דְּכוּ: וּבְמִשְׁלֵם
 יוֹמֵי דְכוּתָהּ לְבָרָא אוּ לְבִרְתָּא
 תִּיתִי אִמְר בַּר שְׁתִּיה לְעֻלְתָּא

בְּדַמֵּי טְהוֹרָה בְּכָל־קֹדֶשׁ לֹא־תִגַּע וְאֶל־
 הַמִּקְדָּשׁ לֹא תִבֹּא עַד־מְלֵאת יְמֵי טְהוֹרָה:
 ה וְאִם־נִקְבְּהָ תֵלֵד וְטִמְאָה שְׁבַע־יָמִים כְּנִדְתָּהּ
 וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשִׁשֶּׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל־דַּמֵּי
 טְהוֹרָה: וּבְמִלְאֵת ו יְמֵי טְהוֹרָה לְבֵן אוּ לְבֵת

of purity, [during which] she must not touch anything holy, nor must she enter the Sanctuary, until the days of her purification have been completed. (5) And if she gives birth to a female, then she will be impure for two weeks, just like [the impurity of] her menstruation. And for sixty-six [more] days, she will remain in the blood of purity. (6) And when the days of her purification have

RASHI

Kadesh” [meaning they remained there, for they dwelled there for nineteen years]; and (Genesis 13:18), “He remained (וישב) in the plains of Mamrei.” **In the blood of purity** — [I.e., during this interim period.] even though she may see blood [issued from her], she nevertheless remains pure (Torat Kohanim 12:15). בדמי טהרה — [could be mistakenly understood as “in the blood of her purity.” However,] inside the letter ה [of the word

טהרה], there is no mapik [a vocalization signified by a dot in the ה, which would have made טהרה have the meaning: “her” purity. However, since there is no mapik, the word טהרה therefore is an [unqualified] noun, like the word טוהר [meaning “purity”]. [Here,] there is a mapik in the letter ה [in the word טהרה; thus, this word means] “the days of her purification.” **She must not touch [anything holy]** — [Although the verse says, “must not touch,” this is] a warning against [a טבול יום, i.e.,] someone [who must immerse in a mikvah, but must still wait for that day to elapse, in order to become pure,] who eats [anything holy, after he has immersed, but before that day has elapsed,] as is taught in Tractate Yevamot (75a). **Anything holy** — This comes to include the case of terumah [being prohibited to this woman, before she is pure] (Torat Kohanim 12:16). [And how is the woman who has given birth, considered to be under this category of יום טבול? Surely she must wait longer than one day! However, she does fall under this category] because she is considered a יום ארוך [i.e., she must wait a “prolonged day,” insofar as] she immerses after seven days, but the sunset that she must wait for [in order to become pure, is not the sunset of the day of her immersion, but rather,] is the sunset of the fortieth day [from birth], since it is [only] on the following day that she can bring the atonement sacrifice of her purification. [Thus, the whole period is to be considered one prolonged day, in the context of the law regarding her eating anything holy.]

רש"י

אֶלָּא לְשׁוֹן עֶפְבָּה, כְּמוֹ: “וּתְשַׁבּוּ בְּקֹדֶשׁ”: “וַיֵּשֶׁב בְּאֵלֵי מַמְרֵי”: בְּדַמֵּי טְהוֹרָה. אִף עַל פִּי שְׂרוּאָה [דָּם], טְהוֹרָה: בְּדַמֵּי טְהוֹרָה. לֹא מִפִּיק הֵ”א וְהוּא שֵׁם דְּבָר כְּמוֹ “טְהוֹרָה” יְמֵי טְהוֹרָה. מִפִּיק הֵ”א ו יְמֵי טְהוֹרָה: לֹא תִגַּע. אִתְּהוֹרָה לְאוּכַל וְכוּ” כְּמוֹ שֶׁשְׁנוּיָה בִּיבְמוֹת (דף עה): בְּכָל קֹדֶשׁ. לְרִבּוֹת אֵת הַתְּרוּמָה, לְפִי שְׁזוֹ טְבוּלוֹת יוֹם אֶרְךְ, שֶׁטְבֻלָּה לְסוּף שְׁבַעַה וְאִין שִׁמְשָׁה מְעַרִיב לְטְהוֹרָה עַד שֶׁקִּיעַת הַחֲמָה שֶׁל יוֹם אַרְבַּעִים, שֶׁלְמַחֲזָר תְּבִיאָ אֵת כְּפָרֵת טְהוֹרָתָה:

ובר יונה או שפנינא
 לחטאתא לתרע משכן זמנא
 לות פהנא:

תביא כבש בן-שנתו לעלה ובן-יונה או-
 תר לחטאת אל-פתח אהל-מועד אל-
 הכהן:

been completed, whether for a son or a daughter, then she must bring a year-old sheep as a burnt-offering, and a young dove or a turtle-dove as a sin-offering, to the entrance of the Tent of Appointment, to the priest.

PROPHETS II Kings 5

מב וגברא אתא מארע דרומא
 ואייתי לגביא דיי לחם
 בכורין עסרין טולמין דלחם
 שעורים ופירוכי בלבושה
 ואמר הב לעמא וייכלון:
 מג ואמר משומשנה מה אתן
 דין קדםן מאה גברא ואמר
 הב לעמא וייכלון ארי פדנן
 אומר יי ייכלון ויותרון:
 מד ויהב קדמיהון ואכלו
 ואותירו פפתגמא דיי:
 א ונעמן רב חילא דמלכא
 דארם הוה גבר רב קדם רבונה ונסיב אפין ארי על ידה עבד יי נצחנא לאנש ארם וגברא הוה גבר
 חילא והוא לקי בסגירותא: ב ואנש ארם נפקו במשרין ושבו מארעא דישראל עולמתא זעירתא

נביאים מלכים ב פרק ה
 מב ואיש בא מבעל שלשה ויבא לאיש האלהים
 לחם בפורים עשרים-לחם שעורים וכרמל בצקלנו
 ויאמר תן לעם ויאכלו: מג ויאמר משרתו מה אתן
 זה לפני מאה איש ויאמר תן לעם ויאכלו כי כה
 אמר ידוה אכול והותר: מד ויתן לפניהם ויאכלו
 ויותרו כדבר ידוה: ה א ונעמן שר-צבא מלך-ארם
 היה איש גדול לפני אדניו ונשא פנים פי-בו
 נתן-ידוה תשועה לארם והאיש היה גבור חיל
 מצרע: ב וארם יצאו גדודים וישבו מארץ ישראל

4 (42) And there came a man from Baal-Shalishah, and brought to the man of God bread of the firstfruits, twenty loaves of barley, and fresh ears of grain in their husks. And he said, Give to the people, that they may eat. (43) And his servant said, How shall I set this before a hundred men? But he said, Give the people, that they may eat; for thus says the Lord: They shall eat, and they shall leave over from it. (44) So he set it before them, and they did eat, and left of it, according to the word of the Lord. 5 (1) And Na'aman, captain of the army of the king of Aram, was a great man with his master, and held in esteem, because through him the Lord had given salvation to Aram; he was also a mighty man of valor, but he was a leper. (2) And the Aramites had gone out in bands,

RASHI

רש"י

4 (42) From Baal-Shalishah — the name of a country. Bread of the firstfruits — [from the] grain, which ripens on Pesach. בצקלנו — in its husks. To the people — to his disciples, for he would feed them. 5 (2) In bands — military units. A young maid — a

(מב) מבעל שלשה. שם מדינה: לחם בפורים. בפסח שהתבואה מתבכרת: בצקלנו. בלבושה: לעם. לתלמידיו שהיה זן אותם: (ב) גדודים. חילות:

והות משמשא קדם אתת
 נַעֲמָן: ג ואמרת למרתה טובי
 רבוני אם יויל לקדם נביא די
 בשומרון בכן יסי יתה
 מסגירותה:

נַעֲרָה קְטָנָה וְתָהִי לְפָנַי אֵשֶׁת נַעֲמָן: ג וְתֹאמֶר
 אֶל־גְּבֵרְתָהּ אַחֲלִי אֲדֹנָי לְפָנַי הַנְּבִיא אֲשֶׁר בְּשֹׁמְרוֹן
 אִזּוּ יֵאָסֶף אֹתוֹ מִצָּרְעָתוֹ:

and had brought away captive out of the land of Israel a young maid, and she waited on Na'aman's wife. (3) And she said to her mistress, I wish that my lord were before the prophet that is in Shomron! Then he would cure him of his leprosy.

RASHI

young maiden, from the city of Na'aron. And she waited on Na'aman's wife — She served her. (3) I wish — an expression of beseeching. Before the prophet — that

he should come [before the prophet]. יאסף אתו — means cure him.

רש"י

נַעֲרָה קְטָנָה. ריבה מעיר נערון: וְתָהִי לְפָנַי אֵשֶׁת נַעֲמָן. משמשתה: (ג) אחלי. לשון בקשה: לְפָנַי הַנְּבִיא. יבוא: יֵאָסֶף אֹתוֹ. ירפא אותו:

WRITINGS Proverbs 23-24

כתובים משלי פרק כג-כד

לג ויתורון עינך בנכריתא
 ולבך ימלל תהפוכתא:
 לד ותהוי היך דשכב בלבדיה
 דימא והיך מלחא דדמך
 באלפא: לה ותימר מחונגי
 ולא אפרהית ובזונגי ולא
 ידעית לאימת אתעיר ואוסיף
 עמהון: ב מטול דרבונא רגן

לג עיניך יראו זרות ולבך ידבר תהפכות: לה והיית
 כשכב בלבים וכשכב בראש חבל: לה הכונגי
 בלחליתי הלמוני בל ידעתי מתי אקיץ אוסיף
 אבקשנו עוד: כד א אל תקנא באנשי רעה ואל
 תתאו (קרי תתאו) להיות אתם: ב כי שד יהגה לבם
 אבעיניה עוד: כד א לא תטן במרי בישתא ולא תתרגר למהוי

23 (33) Your eyes shall behold strange things, and your heart shall utter confused things. (34) You shall be as he who lies down in the midst of the sea, or as he who lies upon the top of a mast. (35) They have struck me, but I felt it not; they have beaten me, but I knew it not; when shall I awake? I will seek it once again. **24** (1) Be not envious of evil men, nor desire to be with them. (2) For their heart thinks of destruction, and their lips speak of wrongdoing.

RASHI

רש"י

23 (33) **Your eyes shall behold strange things** — *When you become intoxicated, the wine burns within you, to bring you to harlotry.* (34) **You shall be** — *insane, as one who lies down in the midst of the sea. Or as he who lies upon the top of a mast —*

(לג) עיניך יראו זרות. כשתשתכר היין בוער בך להשיאך לזנות: (לד) והיית. משגע בשוכב בלב ים: וכשכב בראש חבל. תרן הספינה נח לפל ממנו: (לה) הכונגי. בשיקץ מיינו לאמר כך: הלמוני. גם בן לשון הכאה:

the moving mast of a ship, from which one can easily fall. (35) **They have struck me** — *When he awakens from his wine, thus he will speak.* הלמוני — *also an expression of striking.*

וְעָמַל שְׁפָתֵיהֶם תִּדְבְּרָנָה: ג בְּחִכְמָה יִבְנֶה בַּיִת לְבֵהוֹן וְעוֹלָא שְׁפוּתְהוֹן
 מִמְלִלָּן: ג בְּחִכְמָתָא מִתְבְּנִי
 בֵּיתָא וּבְבִינָא מִתְקֵן:
 וּבְתִבְיִנָה יִתְכּוֹנֵן:

(3) Through wisdom is a house built, and with understanding is it established.

Mishnah Kilayim, chapter 3

משנה כלאים פרק ג

(1) In a vegetable bed, measuring six handbreadths by six handbreadths, it is permissible to sow five [strips of different] vegetable seeds, namely; four [species, one] on [each of] the four sides of the bed [leaving the corner handbreadths open], and one [a single species] in the middle. [The main underlying principle is that normally, there must be a distance of at least one and a half handbreadths between different species, allowing a space so as to appear as though each species draws sustenance without coming into contact with any of the roots of any other species. However, in our case, since the contact of the diverse strips are exclusively at the corners, therefore, the actual contact between strips does not matter, as the very position of each strip, relative to the other, shows that they are separate strips.] If a vegetable bed has a border one handbreadth high [completely surrounding the 6 X 6 area, and one handbreadth wide, designed for a person attending to the bed to stand on, a human foot being a handbreadth in width: the whole of the area of the bed is now 8 X 8 handbreadths], then one may sow therein thirteen [different species], namely, three [species] on each border, [i.e., he leaves the corner handbreadths empty and plants a square handbreadth next to it, he then leaves the next 1.5 handbreadths open and plants another handbreadth, and leaves the next 1.5 handbreadths open and then plants another handbreadth; he has now reached the second corner. Here, the corner has an area of one square handbreadth, less than the normally required buffer of 1.5 handbreadths; however, a corner in itself, is a sufficient buffer, according to the principle stated above. Thus he continues for each of the borders, resulting in twelve different species being planted, three along each border. To this, he adds] one species

א ערוגה שהיא ששה טפחים על ששה טפחים, זורעים בתוכה חמשה זרעונים, ארבעה בארבע רוחות הערוגה, ואחד באמצע. היה לה גבול גבוה ספח, זורעין בתוכה שלשה עשר, שלשה על כל

בנו עובדיה מברטנורא

א ערוגה שהיא ששה טפחים על ששה טפחים. מפורשת למטה בסוף הקונטרס (לא זכינו לראות מגילת הספר הזה ונגזר. וזה לשון פירושו במסכת שבת פרק ט'): זרעים בתוכה חמשה זרעונים. ויש בה כדי להפריש ביניהם הפרש הראוי ולא הוי ערוב: ארבעה בארבע רוחות הערוגה. ממלא את כל הרוח עד סמוך לקרן, ובאמצע אינו זורע אלא גרעין אחד, כדי שיהיה הגרעין שבאמצע רחוק שלשה טפחים מן הזרוע שבכל רוח דשיעור יניקת כל זרוע טפח ומחצה, ואף על פי שאצל הקרנות שברוחות הזרעים קרובים זה לזה ואין ביניהם הרחק שלשה טפחים ויונקים זה מזה, אין כאן בית מיוחד, דאכלאים בלבד קפיד קרא דלא להוי ערוב וליניקה לא חיישינן, כדתנן היה גדר בנתים זה סומך לגדר מכאן, וזה סומך לגדר מכאן ואף על גב דינקי מתתאי. וכאן יש היכר גדול שרוח זו זרועה צפון ודרום, ורוח זו זרועה מזרח ומערב, אבל בין זרע האמצעי לזרעוני הרוחות אין היכר ואי מקרבי הוי ערוב הלכך צריך הרחק כדי

in the middle [thereby planting a total of thirteen species]. [However,] it is prohibited to plant a turnip head on the border since that would fill it [completely, and it would appear that all the species are intermingled]. Rabbi Yehudah says, [It is permissible to sow] six [species] in the middle [of the last bed (of 8 X 8 handbreadths) mentioned. Rabbi Yehudah maintains that the wall of the raised

border, one handbreadth in height, is part of the equation of the area, thus the total area is 10 X 10, and Rabbi Yehudah also maintains that the required buffer for each species is only one handbreadth (see Mishnah 3). Therefore, one plants the twelve species along the borders, as above, and then, he may proceed to fill the inner area of 6 X 6, in such a way as to leave one handbreadth between each species, and he may even plant right up to the inner wall of the borders, because, according to Rabbi Yehudah, the vertical wall of the border, with a height of one handbreadth, is itself a sufficient buffer.] (2) It is forbidden to sow different species of [grain] seeds in one bed [grain seeds are not usually sown in beds, but rather, are sown in large quantities, on fields; therefore, if one would sow them in one field, even if in different strips as above, it would still have the appearance of *kilayim*]; it is, however, permissible to sow different species of vegetable [seeds,] in one bed [which are, as a rule sown, in smaller quantities and in strips, in the manner prescribed in the preceding Mishnah]. Mustard and small peas are [considered] a species of seed [and, though used for human consumption, are not considered vegetable seed, and are consequently, not to be sown with different varieties in the same bed]; large peas belong to a vegetable species [and may be sown in one bed, in different strips]. If a border wall originally a handbreadth high [the reference is to the case mentioned in the preceding Mishnah] fell in height, it remains valid [there is no need to pull up the vegetables sown on the border] since it was valid at the beginning [but before the next sowing, it must be raised to the proper level]. In a furrow or watercourse [when dry and fit for sowing] a handbreadth deep, [and the usual six handbreadths wide,] it is permissible to sow three different species of vegetable [seeds], one species on one side of the furrow, one on the other side, and one in the middle [as long as there

רבנו עובדיה מברטנורא

יניקה ועד כאן העתק מפירושו במס' שבת פ"ט: (נמצא והודפס בסוף מסכת כלאים): **ב כל מין זרעים אין זורעים בערוגה.** הא דשרינן לעיל חמשה זרעונים בערוגה, ושלושה עשר מיני זרעונים כשיש לה גבול טפה, הני מילי במיני ירקות שדרך לזרעם ערוגות ערוגות, אבל מיני זרעים שדרך לזרוע מהן שדה גדולה לא, משום דמחוי ככלאים: **אפונים השופים.** אפונים חלקים שנראין כאלו הן משופין בכלי שמשפין ומחליקין בו העצים. פירוש אחר אפונים והשופים, הקטנים, גמלונים, גסים וגדולים, לשון ארמי קורין לדבר גדול גמלונא: **גבול.** כמין איצטבא של טיט מגובל שעושין סביב לערוגה לדריסת רגלי אדם: **שהיה גבוה טפה.** כשזרעו בו שנים עשר מיני זרעונים: **ונתמעט.** מותרים הזרעונים שגדילים בו אפילו לאחר שנתמעט, ואין צריך לעקור משום מקיים כלאים, כיון שהיה כשר מתחלתו בשעת זריעה, ומיהו אינו יכול לזרוע בו בתחלה לאחר שנתמעט עד שיעמידנו על גובה טפה: **אחד מכאן.** בשפת התלם לרחבו, ואחת בשפה האחרת, ואחת באמצע התלם, והולך וזרוע כל מין עד שיהיו מרוחקין זה מזה טפה ומחצה: ושן עמוקים

are one and a half handbreadths between the different species]. (3) The head of a triangular shaped vegetable field overlapping into a field of another vegetable is permissible, since it is clear that it is the end of the former field. If one's field is sown with a certain vegetable and he wishes to plant therein a row of another vegetable — Rabbi Yishmael says, [He may do so] as long as the furrow [of six handbreadths width, in which the new row is planted, is open from both sides i.e.,] runs right through from

one end of the field to the other [meaning, the furrow may not be surrounded on three sides by another species, but rather, must remain open on the two opposite sides]. Rabbi Akiva says, [We don't require a furrow the full length of the field, and it is permitted to surround it by three sides. As long as] the length of the furrow is six handbreadths and the width its full size [i.e., the width of a normal furrow, namely, also six handbreadths, it is permissible to sow within it another species, since it is clear that this is not part of the field]. Rabbi Yehudah says, [As long as] the width [thereof] is the full width of a footstep [i.e., a handbreadth: Rabbi Yehudah does not require a furrow-width of six handbreadths]. (4) Planting two rows [a normal row is four cubits wide] of cucumbers, two rows of gourds, and two rows of Egyptian beans is permissible [since two rows of each of these species present the appearance of a complete and separate field, and as long as there is the required intervening furrow between the several sets of two rows, there is no objection to their being alongside]. [But planting] one row of cucumbers, one row of gourds, and one row of Egyptian beans is prohibited. [Even if they are separated by a furrow, since the leaves of these species are long and intertwine with one another, thus presenting an appearance of having been sown indiscriminately with one hand throw]. [As for

רבנו עובדיה מברטנורא

טפח לרבותא נקט, משום דבירושלמי איכא מאן דאסר דמחזי כחבוש: **ג ראש תור**. קרן זוית מחודדת נכנסת לתוך שדה אחר כתוריה וזה של תבשיט אשה, שיש להן שלש זוויות מחודדות: **שהוא נראה כסוף שדהו**. וגיכר ולא מחזי ככלאים: **מפולש**. פתוח משני צדדיו כמו מבוי מפולש שפתחו משתי רוחות: **רבי עקיבא אומר אורך ששה טפחים**. לא בעינן מפולש, אלא שיהא התלם הזורע אורך ששה טפחים אף על פי שזרע אחר מקיפו משלש רוחותיו שרי: **ורוחב מלואו**. היינו ששה טפחים שהוא שיעור רוחב תלם. ורבי ישמעאל נמי בעי רוחב התלם במלואו אף על גב דלא פירש למילתיה, דכיון דרבי עקיבא דמיקל ולא בעי מפולש בעי רוחב מלואו, כל שכן רבי ישמעאל דמחמיר. ורמב"ם פירש רוחב מלואו שיהיה רחבו כעמקו: **רוחב פרסה**. והיינו טפח, והא דקאמר רוחב פרסה ולא קאמר רוחב טפח, משום דמפיק לה מקרא דכתוב (דברים יא) והשקית ברגלך כגן הירק, שצריך להיות בין ירק לירק מקום להנחת הרגל דהיינו רוחב פרסה. והלכה כר' עקיבא. ובפרקין דלעיל דתנן ירק בירק ששה טפחים, התם מייירי בין שדה ירק לשדה ירק אחר שצריך להרחיק זה מזה ששה טפחים, והכא מייירי בבא ליטע שורה אחת של ירק בתוך שדה כדתנן בהדיא, והוא מבקש ליטע בתוכה שורה של ירק אחר, הלכך מפסיק בתלם רחב למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה: **ד שתי שורות של קשואין שתי שורות של דלועין שתי שורות של פול המצרי מותר**. דכל שתי שורות נראית כשדה בפני עצמה ואיכא הכירא ואין כאן ערבוב, והוא דאיכא תלם מפסיק בין מין למין, אבל שורה אחת של קשואין ושורה אחת של

ואחד מקאן, ואחד באמצע: **ג היה ראש תור ירק נכנס לתוך שדה ירק אחר, מתר, מפני שהוא נראה כסוף שדהו**. היתה שדהו זרועה ירק, והוא מבקש ליטע בתוכה שורה של ירק אחר, רבי ישמעאל אומר, עד שיהא התלם מפולש מראש השדה ועד ראשו. רבי עקיבא אומר, ארך ששה טפחים ורחב מלאו. רבי יהודה אומר, רחב כמלא רחב הפרסה: **ד הנוטע שתי שורות של קשואין, שתי שורות של דלועים, שתי שורות של פול המצרי, מתר. שורה של קשואים, שורה של דלועים, שורה של פול**

planting] one row of cucumbers, one row of gourds, one row of Egyptian beans, and [again] one row of cucumbers, Rabbi Eliezer permits [on the ground that two rows of cucumbers, though not next to one another, are sufficient to define the plot as a cucumber field, within which it is permissible, in accordance with the preceding Mishnah, to plant a row of different vegetables as long as there is the required intervening furrow]; but the Sages forbid [because the two rows of cucumbers, not being close to one another, do not give the appearance of a cucumber field, and the whole of the four rows, look as though haphazardly sown]. (5) One may plant [even] a cucumber and a gourd [although their leaves are long and liable to intertwine] in one pit [without an intervening furrow, between the two species] provided only, that one [species] inclines in one direction, and the other in the opposite direction [thus making it abundantly clear that they were certainly not planted with one hand throw (which is all that the Torah prohibits)]; the leaves of one [species] incline one way, and the other the opposite way [thus demonstrating that they were certainly not planted with one hand throw] since all the Sages' prohibitions [in the matter of *kilyaim*.] were decreed by them on account of appearance [so as to prevent all reasonable possibility of strangers getting the impression that the Biblical prohibition had been transgressed.] (6) If one's field is sown with onions [onions are mentioned merely as an example, presumably because the procedure described in this Mishnah was a common practice in onion fields (Rambam)] and he wishes to plant therein rows of gourds; Rabbi Yishmael says, He must pull up two rows [of onions, which is a space of eight cubits (each row being four cubits)], and plant [in the cleared space] one row [of gourds], [i.e. in the middle of the cleared space of eight cubits, thus leaving two cubits unsown on either

רבנו עובדיה מברטנורא

דלועין ושורה אחת של פול המצרי אסור, אף על גב דתלם מפסיק בין כל מין ומין, לפי ששלשה מינים הללו עליהם מתפשטים ומתערבים זה עם זה וכשאין שם אלא שורה אחת מכל מין ומין, נראין כאלו נזרעו כולן יחד במפולת יד, ומחויי ככלאים ואין הפסקת התלם ניכרת בהן: **ושורה של קשואים רבי אליעזר מתיר**. קסבר הואיל ואיכא שתי שורות של קשואין אף על פי שאינן סמוכות זו לזו, חשבינן להו כאילו הן סמוכות, ויש כאן שדה של קשואין ושורה של דלועין ושורה של פול המצרי, הוי כאילו נטועות בשדה של קשואין וסגי להו בהרחקת תלם, כדתנן לעיל היתה שדהו זרועה ירק והוא מבקש לטע בתוכה ירק אחר וכו': **והחכמים אוסרים**. לפי שאין שתי שורות של קשואין סמוכות זו לזו ולא חשיבי בשדה של קשואין ומחויי ככלאים ויש כאן ערבוב, ואין הפסקת התלם מועלת בהן. והלכה כחכמים: **ה קישות ודלעת**. שהעלים שלהן מתפשטים ומתערבים זה עם זה, וכל שכן שאר מינים: **זו נוטה לצד זה**. דאף על גב דאין הפסק של תלם מועיל להן, הטיית העלים זו לצד זה וזו לצד זה מועיל להן, הואיל ומה שאסרו חכמים בכלאים לא אסרו אלא מפני מראית העין: **ו עוקר שתי שורות ונטע שורה אחת**. שיעור השורה אין פחות מארבע אמות ורחב, וכשעוקר שתי שורות של בצלים שהן שמונה אמות ונטע באמצען שורה אחת של דלועין שהיא ארבע אמות,

side], then leave the onion crop over a space of two rows, [again] pull up two rows [of onions] and plant [in the cleared space] one row [of gourds; and so on]. [Each row of gourds would thus be separated two cubits from the adjoining onions, and twelve cubits from the nearest row of gourds.] Rabbi Akiva says, He must pull up two rows [of onions, and may] plant [in the cleared space] two rows [of gourds; one species being, of course, separated

from the other, by a furrow], leave the onion crop over a space of two rows, pull up two rows [of onions], and plant two rows [of gourds; and so on, one plot of gourds being eight cubits from the next]. The Sages say, If between one row [of gourds] and the next there are not twelve cubits, one may not allow that which is sown in the intervening space to remain. [The Sages agree with Rabbi Yishmael, that since gourds have very large and long leaves (the gourds the Mishnah speaks of, is of the Greek variety), they require a distance of twelve cubits; anything closer, would appear to be a gourd field with onions mixed in. However, they argue on Rabbi Yishmael in the respect that Rabbi Yishmael requires an unsown space of two cubits each, separating gourds from onions, while the Sages do not, but rather, permit onions to remain over all the space of twelve cubits (provided, of course, that a furrow's width separates one species from the other).] (7) A gourd among a [different] vegetable [is to be separated from the latter by as much] as any other [different] vegetable (i.e., six handbreadths). [However, a gourd] among grain is to be given [a separating space of] a *bet rova* [i.e., 10 cubits and 2.5 handbreadths, by 10 cubits]. If one's field is sown with grain, and he wishes to plant within it a row of gourds, the latter is to be provided with a service border [an agricultural term for a border along which one has access to a plantation for watering and other purposes] of six handbreadths, [a single gourd requires a large separating

במקום שתי שורות, ועוקר שתי שורות ונוטע שורה אחת. רבי עקיבא אומר, עוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות, ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות, ועוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות. וחכמים אומרים, אם אין בין שורה לחברתה שתיים עשרה אמה, לא יקים את הדרע של בינתים: ז דלעת בירק, כירק. ובתבואה נותנין לה בית רבע. היתה שדה זרועה תבואה, ובקש לטע לתוכה שורה של דלועין, נותנין לה עבודתה ששה טפחים.

רבנו עובדיה מברטנורא

נשתיירו שתי אמות בורות מכאן ושתי אמות בורות מאן: ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות. שהן שמונה אמות רוחב, ועוקר שתי שורות שהן כמו כן שמונה אמות, וזורע באמצען שורה אחת של דלועין שהיא ארבע אמות, נמצא בין שורה ראשונה של דלועין לקמת הבצלים שתי אמות בורות וקמת הבצלים שמונה אמות, ושתי אמות בורות בין קמת הבצלים לשורה שניה של דלועים, הרי בין שורה של דלועים לשורה של דלועים שתיים עשרה אמה וכן לעולם: רבי עקיבא אומר עוקר שתי שורות ונוטע שתי שורות. קסבר שאין צריך להפסיק בין שתי שורות של דלועים לקמת הבצלים אלא התלם, כדתנן לעיל בפרקין בשאר ירקות, ובין שורות של דלועים לשורות של דלועים מפסיקים שמונה אמות של קמת הבצלים בלבד: וחכמים אומרים אם אין בין שורה לחברתה שתיים עשרה אמה וכו'. חכמים כרבי ישמעאל סבירא להו, שצריך שיהיה בין שורה של דלועים לחברתה שתיים עשרה אמה, מיהו ר' ישמעאל מצריך הפסק שתי אמות בורות בין שורה של דלועים לקמה של בצלים, וחכמים מתירים לסמוך שורה של דלועים אצל קמה של בצלים, ולא מצרכינן אלא תלם אחד בלבד כשאר ירקות, אבל שתיים עשרה אמה בין שורה של דלועים לחברתה בעו חכמים, לפי שהדלועים עלין שלהן רחבות ומתפשטות הרבה כדי שלא תראה כל השדה מעורבת בבצלים ודלועים. והלכה כחכמים: ז דלעת בירק. הבא ליטע דלעת אצל ירק, עבודתה כירק דהיינו ששה טפחים. אבל אם בא ליטע דלעת בתבואה צריך להרחיב לה בית רובע כשיעור עבודת התבואה שהוא עשר אמות ושני טפחים ומחצה על עשר אמות, והוא מקום זריעת רובע הקב: שורה של דלועים נותנין לה עבודתה ששה טפחים. וקילא

space, namely a *bet rova* (approximately 10.2 cubits square, an area of land which accommodates a quarter *kav* of seeds), because the single gourd in the midst of a different species would, otherwise, look as though haphazardly sown, constituting *kilayim*; a whole row of gourds, however, needs a separating space only like that of any other

different vegetable, namely of six handbreadths, since the row, by itself, already presents something distinctive, and makes it clear to all that it was sown separately], and if it grows over [into the border] he must pull up that which is within it. [If the gourd leaves have spread into the service border separating the gourds from the grain, these leaves must be pulled up and the border kept clear.] Rabbi Yose says, It is to be provided with a service border of four cubits. They said to him, Do you rule more stringently with regard to this than with regard to a vine? [The prohibition of *kilayim* in connection with vines, extending as it does to consumption and other uses, is stricter than *kilayim* of grain, pulse, and vegetables, applying as it does, only to sowing and deliberately allowing them to remain in one's field, and even so, as long as the vines do not constitute a vineyard (see following week Mishnah portion, Mishnah 5) they only require a separation of six handbreadths: here however, Rabbi Yose reverses the order of stringency requiring a border of four cubits.] He said to them, Indeed, we do find that this is treated more stringently than a vine, inasmuch as for a single vine, a service border of six handbreadths is prescribed, but for a single gourd, one of a *bet rova* [as in the Mishnah, above]. Rabbi Meir says in the name of Rabbi Yishmael, If there are as many as three gourds in a *bet se'ah*, one may not bring [any different] seed into the *bet se'ah* [i.e., different species are not allowed within a third of a *bet se'ah* from a gourd, an area which accommodates 2 *kav* of seeds]. Rabbi Yose ben

וְאִם הִגְדִּילָהּ, יַעֲקֹר מִלְּפָנֶיהָ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר, נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת. אָמְרוּ לוֹ, הִתְחַמֵּיר זֶה מִן הַגֶּפֶן. אָמַר לָהֶן, מִצִּינּוֹ שׁוֹז חֲמוּרָה מִן הַגֶּפֶן, שֶׁלֹּגְפָן יְחִידִית נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ שְׁשֵׁה טַפְחִים, וְלִדְלָעַת יְחִידִית נוֹתְנִין לָהּ בֵּית רִבְעֵי. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יִשְׁמַעְיָאֵל, כָּל שְׁלֹשָׁה דְלוּעִין לְבֵית סָאָה, לֹא יָבִיא זֶרַע לְתוֹךְ בֵּית סָאָה. רַבִּי יוֹסֵי בֶן הַחוּטָף

רַבּוּ עוֹבְדֵיהָ מִבְּרֵטְנוֹרָא

שׁוֹרָה מִדְּלַעַת יְחִידִית, דְּדַלַּעַת יְחִידִית בְּתַבּוּאָה צְרִיכָה בֵּית רִבְעֵי, לְפִי שְׁשׁוּרָה מִנְכֵרָא בְּפָנֵי עֲצֻמָּה וְלִיכָא עֲרֻבּוּב כְּמוֹ בְּדַלַּעַת יְחִידִית, וְשֵׁשׁ טַפְחִים דִּתְנִן הֵכָא הוּי שִׁיעוֹר רוּחָב אֲבָל שִׁיעוֹר אוּרְךָ לֹא אֲתַפְרֵשׁ בְּמַתְנִיתִין, וּבְתוֹסַפְתָּא פִּירְשׁוּ דְצִרְיָן שִׁיחִיָּה שִׁיעוֹר הָאוּרְךָ עֶשֶׂר אַמּוֹת וּמִחְצָה: וְאִם הִגְדִּילָהּ. הַשּׁוֹרָה וּנְכַנְסוּ עֲנַפִּים בְּתוֹךְ שֵׁשׁ טַפְחִים יַעֲקוֹר מִלְּפָנֶיהָ כֹּל הָעֲנַפִּים שֶׁנִּתְפָּשְׁטוּ וּנְכַנְסוּ בְּתוֹךְ שִׁיעוֹר זֶה: נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ. שֶׁל שׁוֹרָת הַדְּלוּעִים: אַרְבַּע אַמּוֹת. שֶׁצִּרְיָן לְהַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַתַּבּוּאָה: הִתְחַמֵּיר זֶה מִן הַגֶּפֶן. דִּתְנִן לְקַמֵּן בְּפֶרֶק ד' הַנוֹטֵעַ שׁוֹרָה שֶׁל חֲמֵשׁ גַּפְנִים בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים אֵינּוּ כֶרֶם וְאֵינּוּ נוֹתֵן לָהּ עֲבוֹדַת הַכֶּרֶם אַרְבַּע אַמּוֹת אֲלֵא שֵׁשׁ טַפְחִים, וְהֵכָא נִמֵּי בְּשׁוֹרָה שֶׁל דְלוּעִים אֵין לְהַחֲמִיר וְלִיתֵן לָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת, דֵּאֵין לְהַחֲמִיר בְּכֵלָאֵי זֶרַעִים יוֹתֵר מִבְּכֵלָאֵי הַכֶּרֶם: מִצִּינּוֹ שׁוֹז חֲמוּרָה מִן הַגֶּפֶן. אֵף עַל גַּב דְּאִיסוֹר כֵּלָאֵי זֶרַעִים קִיל מֵאִיסוֹר כֵּלָאֵי הַכֶּרֶם, מִכֹּל מְקוֹם הָא אֲשַׁכְּחֵן דְּלִגְפָן יְחִידִית כְּשֶׁבֵא לִיטַע אוֹתָהּ בְּתַבּוּאָה: נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ שֵׁשׁ טַפְחִים, וְלִדְלַעַת יְחִידִית נוֹתְנִים לָהּ בֵּית רִבְעֵי, שֶׁהֵן עֶשֶׂר אַמּוֹת וּשְׁנֵי טַפְחִים וּמִחְצָה עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת, מְפָנֵי שֶׁהִיא מִתְפָּשֶׁטת וְהוֹלֶכֶת מִרוּחֹק, הֵכִי נִמֵּי אֵין לְתַמּוּדָה אִם לְשׁוֹרָה אַחַת שֶׁל גַּפְנִים נוֹתְנִים לָהּ עֲבוֹדָתָהּ שֵׁשׁ טַפְחִים, וְלְשׁוֹרָה שֶׁל דְלוּעִים נוֹתְנִין לָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת: כֹּל שְׁלֹשָׁה דְלוּעִין לְבֵית סָאָה. רַבִּי מֵאִיר פְּלִיג אֲתַנָּא קָמָא דְאִמְרַן שֶׁלְּדַלַּעַת יְחִידִית בְּתַבּוּאָה נוֹתְנִים לָהּ בֵּית רִבְעֵי, וְסַבְר אִיהוּ דְנוֹתְנִים לָהּ שְׁלִישִׁית בֵּית סָאָה. וְרַבִּי יוֹסֵי בֶן הַחוּטָף אֲפֵרְתִי

Ha-Chotef the Efrati said in the name of Rabbi Yishmael, If there are as many as three gourds in a *bet kor*, one may not bring [different] seed

into the *bet kor* [i.e., different species are not allowed within a third of a *bet kor* from a gourd, a much larger area; both Rabbi Meir and Rabbi Yose argue on the Mishnah which stated above that a single gourd in a grain field requires a *bet rova*, an area of land which accommodates a quarter *kav* of seeds].

רבנו עובדיה מברטנורא

סבר שלישיית בית כור. ואין הלכה כדברי כולם, אלא כתנא קמא בלבד. ודלעת השנויה במתניתין היא דלעת יונית בלבד שעלים שלה רחבים ומסתככים ומסתבכים טפי, אבל דלעת מצרית עם שאר דלועין, דינן כשאר ירקות:

Gemara Berakhot 25b

Rav Achai contracted a match for his son with the house of Rabbi Yitzchak bar Shmuel bar Marata. He brought him in to the bridal chamber but it was not a success [he could not consummate the marriage]. He went in after him to investigate, and saw a Torah Scroll lying there. He said to them [to the relatives of his daughter-in-law]: “Had I not come now, you would have endangered the life of my son, for it has been taught: It is forbidden to have marital relations in a room in which there is a Torah Scroll or *tefillin*, until they are taken out or placed in one receptacle within another.” Abaye said, This rule applies only to a receptacle which is not meant for them but, if the receptacles are specifically meant for them, ten are no better than one. Rava said, A garment [covering] over a chest is like a receptacle within a receptacle. Rabbi Yehoshua ben Levi said, For a Torah Scroll it is necessary to make a partition of ten [handbreadths] high [to permit relations in the same room]. Mar Zutra was visiting Rav Ashi, and saw that in the place where Mar the son of Rav Ashi slept there was a Torah Scroll and a partition of ten [handbreadths] was made for it. He said to him, “Which authority are you following? Rabbi Yehoshua ben Levi? I presume that Rabbi Yehoshua ben Levi meant this to apply only where one does not have another room, but your honor has another room!” He replied, “I had not thought of that.”

אפרתי אמר משום רבי ישמעאל, כל שלשה דלועין לבית כור, לא יביא זרע לתוך בית כור:

גמרא ברכות דף כה:

רב אחאי איעסק ליה לבריה בי רב יצחק בר שמואל בר מרתא עייליה לחפה ולא הוה מסתייעא מלתא. אול בתריה לעיוני חזא ספר תורה דמנח. אמר להו איכו השתא לא אתאי סכנתון לברי. דתנא בית שיש בו ספר תורה או תפלין אסור לשמש בו את המטה עד שיוציאם או שיניחם כלי בתוך כלי. אמר אבוי לא שנו אלא בכלי שאינו כללין אבל בכלי שהוא כללין אפילו עשרה מאני כחד מאנא דמי. אמר רבא גלימא אקמטרא ככלי בתוך כלי דמי. אמר רבי יהושע בן לוי ספר תורה צריך לעשות לו מחיצה עשרה. מר זוטרא אקלע לבי רב אשי חזייה לדוכתיה דמר בר רב אשי דמנח ביה ספר תורה ועביד ליה מחיצה עשרה. אמר ליה כמאן כרבי יהושע בן לוי אימור דאמר רבי יהושע בן לוי דלית ליה ביתא אחרינא מר הא אית ליה ביתא אחרינא. אמר ליה לאו אדעתאי:

זוהר תוריע דף מ"ב ע"ב

אשה כי תזריע. תגנין אשה מורעת תחלה יולדת זכר. רבי אחא אמר הא תגנין דקדשא בריד הוא גזר על ההיא טפה אי איהו דכר אי איהו נוקבא ואת אמרת אשה מורעת תחלה יולדת זכר אמר רבי יוסי ודאי קדשא בריד הוא אבהין בין טפה דדכורא ובין טפה דנוקבא. ובגין דאבהין ליה גזר עליה אי ליהוי דכר אי נוקבא אמר רבי אחא ויולדה זכר וכי כיון דמורעת יולדת דכתיב ויולדה (אלא) האי קרא הכי מבני ליה אשה כי תהר ויולדה זכר (ס"א תוריע ויהיה זכר) מהו כי תזריע ויולדה. אמר רבי יוסי אתתא מן יומא דאתעברת עד יומא דאולידת לית לה בפומא אלא ילידו דילה אי ליהוי דכר ועל דא אשה כי תזריע ויולדה זכר:

אשה כי תזריע. רבי חזקיה פתח מה רבו מעשיך ?? כמה סגיאיין עובדוהי דמלכא קדישא בעלמא. מתל לבר נש דנטיל בידוהי כמה מקטורין כהדא וזרע לון בזמנא קדא ולבתר נפיק כל חד וחד בלחודוי כך קדשא בריד הוא עביד עובדוהי בהכמה ובחכמה נטיל בלא כהדא וזרע לון ולבתר נפקו כל חד וחד בזמניה קדא הוא דכתיב (תהלים קד) כלם בהכמה עשית. אמר רבי אבא מה רבו מעשיך ?? כמה סגיאיין אינון עובדוהי דמלכא קדישא ובלהו סתימין בהכמה קדא הוא דכתיב כלם בהכמה עשית בלהו בהכמה כלילין ולא נפקי לבר אלא בשבילין ידעין לגבי בינה ומתמן אתעבידו כלא ואתקנו קדא הוא דכתיב (משלי כד) ובתבונה יתבונן ועל דא כלם בהכמה עשית בבינה. מלאה הארץ הארץ דא כנסת ישראל דמתמן אתמלייא מבלא כמא דאת אמר (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים וגומר. קניגיד דהיא אפיקת לון לבתר קדא הוא דכתיב (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בהי בראם. בגיני כך מלאה הארץ קניגיד. תא חוי בשעתא דבר נש אתי לאתקדשא לאודוונא בנוקביה (אתרא) קדישא כליל דכר ונוקבא ורמיו קדשא בריד הוא לחד שלוהא ממנא על עדויהון דבני נשא ומני בידיה ההוא רוחא ואודע ליה לאן אתר יפקוד ליה קדא הוא דכתיב (איוב א) והלילה אמר הורה גבר. הלילה אמר לההוא ממנא הורה גבר מפלגיא. וקדשא בריד הוא אפקיד ליה לההוא רוחא כל מה דאפקיד והא אוקמוה. בדין רוחא נחתא וחד צולמא עמיה ההוא דקאים בדיוקניה לעילא ובההוא צולמא אתברי (ס"אאתרבי) ובההוא צולמא אזיל בהאי עלמא קדא הוא דכתיב (תהלים לב) אך בצלם ותהלך איש בעוד דהאי צולמא אשתכח (ויחי כח) עמיה דבר נש בצולמא דיליה קאים בהאי עלמא דמתחברן כהדא. (ס"א אשתכח עמה בר נש קאים בהאי עלמא ותריין אינון דמתחברן כהדא) ושלמה מלכא אזהר לבני נשא ואמר (שיר ב) עד שיפנות היום ונסו הצללים תרי:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Rabeinu Yonah, Sha'arei Teshuvah, 1a

שערי תשובה לרבינו יונה דף א ע"א פדוס ויניציא

Be aware that when a sinner delays in the repentance of his sin, his punishment becomes more severe every day. For he knows that anger has gone out against him, and he has a refuge to which he may escape and that refuge is repentance. Yet he remains in his rebellion, remaining with his iniquity, although it is within his power to extricate himself from that destructive state, so that he need no longer fear God's wrath. Therefore, his iniquity is great.

דע כי החוטא פאשר יתאחר לשוב מחטאתו יכבד עליו מאד ענשו בכל יום כי הוא יודע כי יצא הקצף עליו ויש לו מנוס לנוס שמה והמנוס הוא התשובה והוא עומד במרדו והנו ברעתו ובגידו לצאת מתוך ההפכה ולא יגור מפני האף והחימה על כן רעתו רבה. ואמר רבתינו

In Midrash Kohelet, our Rabbis, of blessed memory, compared this to a band of robbers whom the king imprisoned. They dug a tunnel under the wall, broke out, and escaped. But one of them remained behind. The warden of the prison entered and saw that a tunnel had been dug and that one man remained imprisoned. He hit him with his staff and said to him, “You unlucky one! Isn’t there a tunnel dug in front of you? How could you not have hastened to make your escape?” The delaying of repentance is found only among ignorant people who are asleep, lying down, who do not take heart and have neither knowledge nor understanding to hasten and flee for their lives. Some of them are far removed from God, blessed be He, and do not believe that there is retribution for sin. Our Rabbis, of blessed memory, said, “If you see a Torah scholar commit a sin at night, do not suspect him [of being a sinner] the next day, for he has surely repented.” Consider further the evil of one who postpones repentance, for it is great. For had he not tarried, he would have repented by moaning with a bitter heart, in turmoil and anxiety, his eyes would have flowed with tears of grief. And if his evil impulse were to accost him and the opportunity for him to once more commit that sin arises, he would overcome his impulse and recall how the cup of bitterness had been passed over him, not wishing to drink of it again. As it says, “Be agitated and do not sin.” (Psalms 4:5) Its implication, be agitated and distressed because you have transgressed, and do not sin again. For the Psalmist mentioned their sins earlier, when it stated, “you seek falsehood, *Selah*.” (ibid., verse 3) This explanation is supported by the fact that it says, “Be agitated,” similar to “Do not be agitated along the road” (Genesis 45:24) and “I am agitated in my place,” (Habakkuk 3:16) which implies distress about something that has already occurred and also about the present. And it does not say, “fear” or “be afraid [which would imply fearing something in the future].”

זכרוֹנָם לְבָרְכָה עַל הָעֲנִין הַזֶּה בְּמִדְרָשׁ
 קִהְלֵת מִשָּׁל לְכַת שֶׁל לְסֻטִים שְׁחָבְשָׁן
 הַמֶּלֶךְ בְּבֵית הָאֲסוּרִים וְחָתְרוּ מִחֻתְרַת
 פָּרְצוּ וַיַּעֲבְרוּ וְנִשְׁאַר אֶחָד מֵהֶם בָּא שַׁר
 בֵּית הַסּוּהָר וּרְאָה מִחֻתְרַת חֲתוּרָה וְהֵאִישׁ
 הַהוּא עוֹדְנָו עֲצוּר וַיִּךְ אוֹתוֹ בְּמִטְהוֹ אָמַר
 לוֹ קִשָּׁה יוֹם הַלַּא הַמִּחֻתְרַת חֲתוּרָה לְפָנֶיךָ
 וְאֵיךְ לֹא מִהֲרַת הַמְלִיט עַל נַפְשֶׁךָ. וְלֹא
 יִמְצָא אִיחּוּר הַתְּשׁוּבָה זוּלַתִּי בְּעַמִּי הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר הֵם יֹשְׁנִים שׁוֹכְבִים וְלֹא יִשְׁבּוּ אֶל
 לְבָבָם וְלֹא דַעַת וְלֹא תְבוּנָה לָהֶם לְמַהֵר
 לְהַמְלִיט עַל נַפְשָׁם וַיֵּשׁ מֵהֶם נְדָחִים מֵעַל
 הַשָּׁם בְּרוּף הוּא לֹא יֵאֱמִינוּ לְעוֹנֵשׁ הַחֲטָא.
 וְאָמְרוּ רְבוּתֵינוּ זְכוּרוֹנָם לְבָרְכָה אִם רְאִיתָ
 תְּלָמִיד חָכָם שֶׁעָבַר עֲבִירָה בְּלֵילָה אֶל
 תִּהְרַהֵר אַחֲרָיו בַּיּוֹם כִּי בְּאֵמַת עֲשָׂה
 תְּשׁוּבָה. וְעוֹד הַתְּבוּנָן בְּרַעַת הַמִּתְאַחֵר מִן
 הַתְּשׁוּבָה כִּי רְבָה הִיא כִּי לוֹלֵא הַתְּמַהֲמָה
 כִּי שָׁב אִישׁ נֶאֱנַח בְּמִרְרֵי לֵב בְּרִגְזָה
 וּבְדֹאגָה וְדִלְפָה עֵינוּ מִתּוֹגָה כִּי יִפְגְּשׁוּ
 יִצְרוּ שְׁנֵית וַיִּזְדַּמְּן הַחֲטָא לִידוֹ יִכְבוֹשׁ אֶת
 יִצְרוֹ וַיִּזְכּוֹר אֲשֶׁר עָבְרָה עָלָיו כּוֹס
 הַמִּרְרֵי וְלֹא יוֹסִיף לְשַׁתּוֹתָהּ עוֹד כְּמוֹ
 שְׁנֶאֱמַר (תהלים ד) רְגוּזוֹ וְאֵל תְּחַטָּאוּ. בְּאוּרוֹ
 רְגוּזוֹ וְהִצְטַעְרוּ עַל אֲשֶׁר חֲטָאתֶם וְאֵל
 תְּחַטָּאוּ עוֹד כִּי הַזְּכִיר חֲטָאתֶם לְמַעַלָּה
 בְּאָמְרוֹ תִּבְקָשׁוּ כְּזָב סְלָה. וַיַּעֲיֵד עַל זֶה
 הַפִּירוּשׁ אוֹמְרוֹ רְגוּזוֹ מִלְּשׁוֹן (בראשית מדה) אֶל
 תְּרַגְּזוּ בַּדֶּרֶךְ (חבקוק א) וְתַחֲתֵי אֲרִגְזוֹ עֲנִינָם
 הַצַּעַר עַל הַדְּבָר שֶׁעָבַר וְעַל הַהוּדָה וְלֹא
 אָמַר יִרְאוּ אוֹ גִירוּ:

Practical Law:**Rambam, Laws of Sacrifices, Chapter 3**

(1) For all animal sacrifices that an individual offers, whether these are an obligation or a voluntary offering, he leans his hands on them while they are alive [prior to being slaughtered], except for the firstborn, the *ma'aser*, and the Pesach sacrifice. As it says, “He must lean his hand on the head of his sacrifice.” (Leviticus 3:2) From the Oral Tradition it is learned, that every sacrifice is included [in the requirement of leaning hands] except for the Pesach sacrifice, the firstborn, and the *ma'aser*. (2) A bird [sacrifice] does not require the leaning of hands. So too, funds whose rule it is that they should fall into the boxes of donations as we have already explained in the laws of *shekalim*, all such funds are applied to the purchase and the bringing of burnt-offerings. The owner of such funds does not lean his hands on that burnt-offering and does not bring libations for it. Rather, its libations are drawn from the community's funds. Even if the owner is a priest, the procedures of the service and its hide belong to the priests of the shift [that is on duty at the time of its sacrifice and not the owner of the funds]. (3) Anyone may lean his hands except for a deaf-mute, a mentally incompetent person, a minor, a slave, a woman, a blind person, and a non-Jew. An emissary does not lean hands, because the leaning of hands is only performed by the owner. As it says, “He must lean his hand” — [which teaches us] not his wife's hand, nor his slave's hand, and not his emissary's hand.

הלכה

הרמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ג

א כל קרבנות בהמה שיקריב היחיד בין חובה בין נדבה סומך עליהם בשלהם חיין. חוץ מן הבכור והמעשר והפסח שנאמר (ויקרא ג) וסמך ידו על ראש קרבנו מפני השמועה למדו שכל קרבן במשמע חוץ מפסח ובכור ומעשר: ב העוף אינו טעון סמיכה וכן כל המעות שדינן שיפלו לתיבות של נדבה שפבר ביארנו בהלכות שקלים שכלן יביאו עולות. אין בעל אותן המעות סומך על אותה העולה ואינו מביא עליה נסכים אלא נסכיה משל צבור ואף על פי שהיה בהן עבודתה ועורה של אנשי משמר: ג הכל סומכין חוץ מחרש שוטה וקטן ועבד ואשה וסומא ונכרי ואין השליח סומך שאין סמיכה אלא בבעלים שנאמר וסמך ידו ולא יד אשתו ולא יד עבדו ולא יד שלוחו:

TAZRIA FOR MONDAY

TORAH

תזריע ליום שני

תורה

יבין בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד דמילוי יוד דשם ב"ן להשאר בו הארה מוטוספת הרוח משבת שעברה

ז והקריבו לפני ידוה וכפר עליה וטהרה ז ויקריבניה קדם יי וכפר

(7) And he will offer it before the Lord, and effect atonement for her, and she

RASHI

(7) **And he will offer it** — [Even though there are two sacrifices, the burnt-offering and the sin-offering, nevertheless, here, the verse says, “And he will offer it.”] This teaches us

רש"י

(ז) והקריבו. ללמדך, שאין מעבבה לאכל בקדשים